

Bolu İlinin Sağlık Turizmi Potansiyelinin SWOT Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi ve Sağlık Turizminin Çeşitlendirilmesi (Evaluation of the Health Tourism Potential of Bolu Province with the SWOT Analysis Method and Diversification of Health Tourism) **

* Hakan TUNA^a , Aleyna TUNA^b

^a Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, Bolu/Türkiye

^b Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Tourism, Department of Tourism Management, Undergraduate Student, Bolu/Türkiye

Makale Geçmişi

Gönderim Tarihi: 09.02.2024

Kabul Tarihi: 18.03.2024

Anahtar Kelimeler

Sağlık turizmi

SWOT analizi

Bolu

Keywords

Health tourism

SWOT analysis

Bolu

Makalenin Türü

Araştırma Makalesi

Öz

Sağlık turizmi her geçen gün önem kazanan önemli bir turizm çeşididir. Özellikle ekonomik getirisinin yüksek olmasından dolayı hem dünyada hem de Türkiye’de önem kazanmaya devam etmektedir. Bolu ili de sahip olduğu termal kaynaklar ve temiz havaya sahip yaylaları ile sağlık turizminde gitgide büyüyen bir destinasyondur. Bu doğrultuda bu çalışmanın amacı, Bolu ilinin sağlık turizmi potansiyelini SWOT analizi yöntemiyle değerlendirmek ve Bolu ilindeki yapılabilecek sağlık turizmi çeşitlerini belirlemektir. Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi ve bu araştırma yöntemine ait bir desen olan fenomenoloji kullanılmıştır. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Araştırma kapsamında kamu kurumlarındaki yetkililer, kamu ve özel hastane yöneticileri, akademisyenler ve sivil toplum örgütü yetkilileri ile görüşme yapılması planlanmış ve toplamda 10 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler sonucunda Bolu ilinin güçlü yönü olarak ulaşımın kolay olması, iklimin elverişli olması, şehir trafiğinin ve gürültü kirliliğinin minimum düzeyde olması; zayıf yönü olarak tanıtım eksikliği, nitelikli personel eksikliği, özel sağlık sektörünün yatırımlarının yetersiz kalması ve idari yönetimlerce teşvik edilmemesi faktörleri belirtilmiştir.

Abstract

Health tourism is an important type of tourism that is gaining importance day by day. It continues to gain importance both in the world and in Turkey, especially due to its high economic return. Bolu province is a growing destination in health tourism with its thermal resources and plateaus with clean air. In this regard, the aim of this study is to evaluate the health tourism potential of Bolu province with the SWOT analysis method and to determine the types of health tourism that can be done in Bolu province. In this study, qualitative research method and phenomenology, a design belonging to this research method, were used. Within the scope of the research, it is planned to interview officials in public institutions, public and private hospital managers, academics and non-governmental organization officials and semi-structured interviews were conducted with a total of 10 people. As a result of the interviews, the strengths of Bolu province are its ease of transportation, climate suitability, minimum level of city traffic and noise pollution; Factors such as lack of promotion, lack of qualified personnel, insufficient investments of the private health sector and lack of encouragement by administrative administrations were stated as its weaknesses.

* Sorumlu Yazar

E-posta: hakantuna@ibu.edu.tr (H. Tuna)

** Bu çalışma TÜBİTAK 2209-A Üniversite Öğrencileri Araştırma Projeleri Destekleme Programı 2021/2 projesi kapsamında hazırlanmış ve 11. Uluslararası "Başkent" Sosyal, Beşeri, İdari ve Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Günümüzde turizm endüstrisi, iş fırsatları, sosyal adalet, kültürün desteklenmesi ve benzeri farklı sürdürülebilir kalkınma faktörlerini karşılarken ekonomik kalkınmada da önemli bir rol oynamaktadır (Suess, Baloglu & Busser, 2018). Petrol ve otomobil endüstrilerinden sonra turizm endüstrisinin ulusal gayri safi yurt içi hasılayı artırma etkisi çok yüksektir (Connell, 2011). Bu gerçek, bu sektörde daha çok yatırıma neden olmakta ve kurumların turizme daha çok önem vermesine etki etmektedir (Kolae, Al-e-Hashem & Jabbarzadeh, 2023).

Kültürel, ekonomik ve toplumsal etkileri nedeniyle turizm, uluslararası öneme sahip bir sektördür. Turizm faaliyetleri, tüketicilerin anlayış ve taleplerindeki değişikliklerle birlikte gelişmekte ve çeşitlenmektedir. Sağlık turizmine olan ilgi, dünya nüfusunun hızla yaşlanması, tüketici tipinin değişmesi ve yılın her döneminde uygulanabilmesi gibi nedenlerle son yıllarda artmıştır. Sağlık turizmi, maliyet avantajları, bekleme listeleri, uluslararası seyahatin daha ekonomik ve daha kolay hale gelmesi ve birçok ülkenin yüksek teknoloji ve standartlara sahip sağlık hizmetleri sunmasıyla dünyanın çok geniş bir bölgesine yayılmıştır (Aydın, 2012).

Sağlık turizmi, geleneksel turizm olan deniz-güneş-kum turizmine alternatif olarak geliştirilebilen ve yılın 365 günü yapılabilen bir turizm türüdür. Sağlık turizminden beklenen faydanın sağlanması ancak durum analizi yapılması, mevcut durumun yönetilmesi ve bu sektörün geleceğinin dikkatli planlanması ile mümkündür. Bunu başarmanın yollarından biri de sağlık turizmine ilişkin güçlü ve zayıf yönleri, fırsat ve tehditleri belirleyen bölgesel SWOT analizi yapmaktır (Emir, 2011). SWOT analizinin, anlama, tartışma ve karar verme sürecine yardımcı olan verilerin mantıksal bir sırayla listelenmesiyle elde edilen subjektif bir değerlendirme olduğu söylenebilir (Gürlek, 2002). Rakiplerin zayıf yönlerini analiz etmek ve güçlü yönlerine karşı savunma stratejileri oluşturmak için kullanılan önemli bir yöntem olan SWOT, aynı zamanda yönetimlerin iç ve dış çevreyi değerlendirmelerine yardımcı olan bir analiz türüdür (Emir & Arslantürk, 2015).

Bolu ili doğal güzelliği, kültürel zenginliği, yaylaları ve kaplıcalarıyla önemli turizm merkezlerinden birisidir. Bolu ili sağlık turizmi açısından değerlendirildiğinde çok sayıda termal kaynaklara sahip olması, fizik tedavi ve rehabilitasyon merkezinin bulunması ve temiz havasıyla önemli bir destinasyon olma yolunda aday bir ildir. Bolu ilinin doğal güzelliklerinin yanında sağlık turizminin de değerlendirilmesi gerekmektedir. Yapılan literatür taramasında Bolu ilinin termal turizm alanında Dereli ve Temizkan (2019)'ın yapmış olduğu çalışma yer almaktadır. Bunun yanında Tuna (2019) yılında Bolu ilinin termal turizm potansiyeli ele almıştır. Fakat araştırma süresince Bolu ilindeki medikal turizm ve diğer sağlık turizmi türlerine ilişkin kapsamlı bir araştırma olmadığı görülmüştür. Bu kapsamda Bolu ilinin sağlık turizmi kapsamında SWOT analizinin yapılması ve sağlık turizmine ilgilinin artırılarak çeşitlendirilmesi için yapılması gerekenler bu çalışmanın asıl amacını oluşturmaktadır.

Bu çalışmada sağlık turizmi kapsamında literatür taraması yapılmış, Bolu ilindeki sağlık turizmi hakkında bilgi aktarılmış ve ardından Bolu ilinin SWOT analizi yapılmıştır. SWOT analizi yapılırken sağlık turizmi kapsamında bilgi ve deneyimi olan uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. Ayrıca araştırma kapsamında görüşüne başvuru alan kişilerin, Bolu ili için sağlık turizminin çeşitlendirilmesi konusundaki beklentileri de incelenmiştir.

Literatür Taraması

İnsanlar fiziksel, zihinsel ve ruhsal olarak dengede kalmak için çaba gösterirler (Langviniene, 2014). Bu noktada, daha iyi bir çevreye sahip olmak, terapötik veya alternatif şifa yöntemlerini araştırmak veya iyileştirici su

kaynaklarını ziyaret etmek için seyahat etmek oldukça popülerdir (Kantar & Işık, 2014). Sağlık turizmi, turistlerin belirli tedaviler almak, fiziksel, zihinsel veya ruhsal sağlıklarını iyileştirmek için seyahat etmesini içermektedir. Ayrıca hükümet, toplum ve akademi tarafından önemli ölçüde saygı görmektedir (Liao, Lin & Zhan, 2023) ve önemli bir gelişme potansiyeline sahiptir (Garvanova, Staneva & Garvanov, 2021; Joppe, 2010; Jiang, Wu & Song, 2014).

Sağlık turizmi, sağlığın iyileştirilmesi, hastalıkların teşhis ve tedavisi ve önlenmesine yönelik turizmi ifade etmektedir (Han, Kiatkawsin, Koo & Kim, 2020). Sağlık seyahatlerinin çeşitli motivasyon kaynakları bulunmaktadır. Güzellik, hoşgörü ve yenilenme gibi tatmin edici faktörlerin yanı sıra teşvik edici faaliyetler ve spor da dahil olmak üzere birçok şey sağlık turizminin motivasyon kaynaklarıdır (Pessot, Spoladore, Zangiacomì & Sacco, 2021).

Sağlık turizmi, seyahatlerin planlanmasını, gerçekleştirilmesini (Glinos & Baeten, 2006: s.7) ve sağlık hizmeti almak için gelenlere konaklama, sağlık hizmetleri ve diğer ek hizmetlerin sunulmasını kapsamaktadır (Turner, 2008: s.553). Bunun yanında hastanın sağlık hizmeti aldıktan sonra ülkesine geri dönmesi ve gerekli olduğunda iyileşme sürecinin kontrol edilmesini de içermektedir (Taş, 2010). Sağlık turizminde özellikle gelişmiş ülkelerden gelen turistler için maliyet önemli bir husustur. Mishra ve Sharma (2021), Hindistan'ın batılı ülkelere ve Orta Doğudan müşteri çekmesinin ardındaki nedenlerden birinin sağlık hizmetlerindeki önemli ölçüde düşük maliyetler olduğunu belirtmektedir.

Sağlık turizminin uygulanmasının birçok farklı nedeni vardır ve bu nedenler; sağlık hizmetleri alırken tatil yapma arzusu, ülkelerinde sağlık hizmetleri maliyetlerinin yüksek olması, nitelikli ve güvenilir sağlık hizmetlerinden yararlanma isteği, ülkelerinde çeşitli nedenlerle ameliyat veya tedavi olmak istememeleridir. Bunun yanında uzun süreli hastalığı olan, yaşlı veya engelli bireylerin buldukları yeri değiştirme ve tedavi olma arzusu, madde bağımlılığı olan bireylerin farklı ve daha nitelikli yerlerde yaşama arzusu ve yaşama bağlama arzusu diğer nedenlerdendir (Çılgınoğlu & Aytuğar, 2021).

Sağlık turizminin sınıflandırılması genel olarak üç şekildedir. Bunlar; hastanelerde tedavi ve ameliyat gibi uygulamaları kapsayan medikal turizm, termal tesislerde rehabilitasyon ve dinlenmeyi kapsayan termal turizm ve yaylalar veya geriatric tedavi merkezlerinde sosyal aktivitelerle uzun süreli konaklamaları içeren yaşlı ve engelli turizmi olarak ayrılmaktadır (Cohen, 2008; Ajmera, Singh & Satia, 2015; Büyüközkan, Mukul & Kongar, 2021).

Medikal Turizm: Medikal turizm, “bireyin sağlığının tıbbi müdahale yoluyla iyileştirilmesi veya restorasyonu için kişinin doğal sağlık hizmetleri yetki alanının dışına düzenlenen organize seyahat” olarak tanımlanmaktadır (Chaulagain, Jahromi & Fu, 2021: 1). Medikal turizm hastalığın iyileştirilmesi, düzenli tıbbi kontroller, tıbbi taramalar, diş tedavisi, kalp ameliyatları, protez takılması, kanser tedavisi, nöroşirürji, organ nakilleri ve nitelikli tıbbi müdahale gerektiren diğer işlemler dahil olmak üzere çeşitli işlemleri içermektedir (Aydın, Constantinides, Mike, Yılmaz, Genç & Lanyi, 2012). Medikal turizmin alt dalları, ileri tedavileri (kalp-damar cerrahisi, radyoterapi, siber bıçak vb.), organ nakli, kısırlık (tüp bebek), estetik cerrahi, göz, diş ve diyaliz gibi tedavileri kapsamaktadır (Kaptanoğlu, 2017). Genel olarak medikal turizm, sağlık sigortasının olmaması ve tıbbi tedavi maliyetlerinin yüksek olması nedeniyle yaşadıkları yerde tıbbi harcamaları karşılayamayan kişiler için faydalıdır (Burkett, 2007). Kalite, maliyet, seyahat ve erişim kolaylığı, gelişmekte olan bir ülkede medikal turizmi etkileyen başlıca ekonomik faktörlerdir ve algılanan tıbbi kalitenin, insanların medikal turizmi seçme niyetini etkilemede temel unsur olduğunu göstermektedir (Beladi, Chaob, Eec & Hollasa, 2023). Bazı insanlar uzun süre beklemeye gerek kalmadan ve daha az maliyetli olacak şekilde dışılık, cerrahi operasyon veya plastik cerrahi hizmetleri almak için gelişmiş ülkelere

gelişmekte olan ülkelere seyahat ederken, diğer bazı insanlar da yaşamış olduğu ülkede mevcut veya yasal olmayan tedavi hizmetlerini almak üzere gelişmekte olan ülkelerden gelişmiş ülkelere seyahat etmektedir (Chaulagain, Pizam & Wang, 2020). Medikal turizm aynı zamanda tıbbi tedavi almak için uzun süre beklemek zorunda kalan veya kendi ülkelerinde belirli tedavi türlerine erişimi olmayan bireylere de fayda sağlamaktadır (Barua & Moir, 2019). Ayrıca medikal turizmdeki önemli bir etken de hızla gelişen teknoloji ve medikal uygulamalardır (Kılıçarslan, 2019).

Termal Turizm: Kültür ve Turizm Bakanlığı (2023) termal turizmi “termomineral su banyosu, içme, inhalasyon, çamur banyosu gibi çeşitli türdeki yöntemlerin yanında iklim kürü, fizik tedavi, rehabilitasyon, egzersiz, psikoterapi, diyet gibi destek tedavilerin birleştirilmesi ile yapılan kür uygulamaları yanı sıra termal suların eğlence ve rekreasyon amaçlı kullanımı ile meydana gelen turizm türü” olarak tanımlamaktadır. Bu tanım, çok sayıda tedavi sürecini kapsamaktadır. Sağlık turistinin, rahatlamak ve termal kaynaklardan yararlanmak için bir başka ülkeye seyahat ederek dinlenmesi olarak da tanımlanmaktadır (Aktepe, 2013). Termal turizmde ilk amaç insanların sağlıklarını korumak ve geliştirmektir. Bunun yanında, doğal kaynaklara dayalı turistik bir tesise belirli bir süre için yer değiştirme, kür uygulama, konaklama, beslenme ve eğlence gereksinimlerini karşılamak, kaynağın bulunduğu yere ait iklim koşullarından, kültürel ve tarihi dokusundan ve hatta alışveriş ve geleneksel aktiviteler gibi karmaşık bir dizi anı ve faaliyet yaşatma olanağına sahiptir (Aydın, 2012). Termal turizm, tesislerde doluluk oranlarını artıran, istihdam sağlayan, farklı turizm türleri ile kolay entegrasyonu yapılabilen, insan sağlığını iyileştirici aktiviteleri, eğlence ve dinlenme olanaklarını sunan ve tesis maliyetlerinin daha hızlı geri dönmesini sağlayan bir yapıya sahiptir (Özdemir, 2020).

Yaşlı ve Engelli Turizmi: Yaşlı turizmi, “bakıma muhtaç yaşlıların sağlığını koruma, iyileştirmek, rehabilite etmek ve geliştirmek için ikamet ettikleri yerden başka bir yere yaptıkları geçici veya sürekli konaklamaların bir kombinasyonu” olarak tanımlanmaktadır (Kara, 2020). Yaşlı turizminin ortaya çıkmasındaki en önemli faktörlerden birisi yaşlı bakım maliyetleridir. Özellikle yaş ortalaması hızla artan Avrupa ülkelerinde bu durum oldukça önemli boyutlardadır. Sosyal güvenlik kurumları, artan maliyetleri azaltmak amacıyla yurtdışındaki tesislerde sağlık hizmetlerinin verilmesine izin verecek ve hatta teşvik edecek girişimlere yönelmeye başlamışlardır (Bulut & Şengül, 2019). Yaşlı turizmi, hizmet yeri olarak bakım evleri, klinik otelleri, tatil köyleri ve rekreasyon alanları gibi yerlerin tercih edilmesiyle oluşmaktadır. Yaşlı turizmi; meşguliyet terapileri ve gezi turları gibi ileri yaş turizmi, rehabilitasyon hizmetleri veya bakım evlerindeki hizmetler gibi yaşlı bakım hizmetleri, klinik otelde rehabilitasyon hizmetleri, engelliler için özel bakım ve gezi turları gibi şekillerde yapılabilmektedir (Korkmaz Özcan & Aydın, 2015). Engelli turizm, “hareket, görme, işitme, zihinsel vb. kısıtlılığa sahip bireylerin evrensel olarak tasarlanmış turizm mallarını, hizmetlerini ve turistik ortamları bağımsız bir şekilde kullanabilmeleri” olarak tanımlanmaktadır (Yılmazdoğan, 2015). Turizm destinasyonunun ulaşım, konaklama ve diğer faaliyetler açısından erişilebilir olması gerekir. 65 yaş ve üstü hastalar aktif bir çalışma hayatına sahip olmadıkları için, bu grubun çoğunluğu düşük sezonlarda uygun koşulların bulunması kaydıyla daha uzun süre konaklayabilirler (Dalan & Arıkan Saltık, 2021).

Türkiye, tarihi ve doğal güzellikleri, kültürel mirası, coğrafi konumu, ucuzluğu ve gelişmiş sağlık kurumları, eğitilmiş ve nitelikli insan gücü ile sağlık turizminde lider ülke olma potansiyeline sahiptir. Sağlık göstergelerinin çoğunluğu OECD ülkeleri ortalamasının altında kalsa da Türkiye son yıllarda sağlık turizminde önemli bir cazibe merkezi olmaya başlamıştır (Bulut & Şengül, 2019: 57). Türkiye, özellikle göz hastalıkları, kadın hastalıkları, genel

cerrahi, iç hastalıkları, diş hekimliği, tıbbi biyokimya, enfeksiyon hastalıkları, ortopedi ve travmatoloji ve kulak-burun-boğaz alanlarında ön plana çıkmaktadır (Ushaş, 2024).

Türkiye'nin avantajlı iklim koşulları Avrupa ülkelerinden gelen sağlık turistleri için çekici bir faktördür. Ayrıca diaspora turizmi de denilen Avrupa ülkelerinde yaşayan Türk vatandaşları ya da Türkiye kökenli hastalar da ülkemizdeki sağlık turizmi açısından önemli bir potansiyeldir (Yılmaztürk, 2021). Ülkemizde sağlık turizminin gelişmesiyle birlikte yatırımlar hız kazanmaya başlamıştır. İstanbul, Ankara ve İzmir'de devlet destekli yeni yatırımlar ve modern teknolojinin gelişimi son yıllarda ulusal sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmıştır. Bu durum, Türkiye'yi Avrupa, Orta Doğu ve Rusya'nın medikal turizm pazarına dönüştürmektedir (Zengingönül, Emeç, İyilikçi & Bingöl, 2012).

Ülkemizin kamu ve üniversite hastaneleri, özellikle İstanbul ve Ankara başta olmak üzere gelişmiş teknolojilerle sağlık hizmeti vermektedir. Sağlık Bakanlığı Sağlık Turizm Dairesi Başkanlığı, acil durumlarda 112, şikâyetlerde 184 numaralı hatlardan ve hastanelerde uluslararası hastalara haftanın her günü 24 saat tercümanlık hizmeti vermektedir. Bunun yanında Türkiye'deki hastaneler ulusal akreditasyon standartlarına uygun hizmet vererek yılda iki kez denetime tabi tutulmaktadır (Yılmaz, Sarıaydın & Sönel, 2020).

Termal turizm dünya çapında Japonya, Almanya, Macaristan, Avusturya, Fransa, Romanya, Çekoslovakya, Belçika, İtalya, Hırvatistan, Slovenya ve Sırbistan gibi ülkelerde çok popülerdir. Bu ülkeler, alt ve üst yapı, teknoloji, tıbbi uygulama, işletme tekniği, pazarlama ve tanıtma ve personel eğitimi alanlarında hızla gelişmektedir (Özdipçiner, 2018). Sağlık turizmi kapsamında sınıflandırılan termal turizm, Türkiye'de önemi ve talebi giderek artan bir alternatif turizm türüdür. Son yıllarda özellikle yabancı turistlerin artan taleplerini karşılamak amacıyla Türkiye'de modern termal turizm tesislerinin sayısı artmıştır (Kervankıran, 2016). Termal tesisler hem hastalıklardan hem de yaşamın getirdiği stresten kurtulmak, zindelik kazanmak, dinlenmek ve hatta gençlik ve güzellik kazanmak için tercih edilmektedir (Demirtaş, 2011). Türkiye, Avrupa'da jeotermal kaynak potansiyeli açısından birinci, kaplıca uygulamaları açısından üçüncü sırada yer almaktadır ve dünya çapında bir potansiyele sahiptir. Türkiye'deki termal su kaynakları, doğal su çıkışı ve bol su verimi, termal suyun debisi ve sıcaklıkları, eriyik maden değerlerinin yüksek olması, kükürt, radon ve tuz bakımından zengin olması ve coğrafi konumunun etkisiyle diğer turizm türlerine kolayca entegre olması nedeniyle dünyanın en iyilerinden biridir (Aksu & Aktuğ, 2011).

Bolu'da Sağlık Turizmi

Tarihsel ve kültürel zenginlikleri, doğal güzellikleri ve kış ve yaz turizmi açısından Bolu, ülkemizin önemli bir turistik merkezidir. Coğrafi konumu itibarıyla İstanbul ve Ankara gibi iki metropol kente yakın olması ve bu iki kent arasında otoyol geçişiyle ulaşımın kolay olması Bolu için önemli avantajdır (Erşahin & Şerifeken, 2002).

T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı tarafından Bolu İli Raporu (2002)'nda Bolu'ya ilişkin kış ve dağ turizmi, yayla turizmi, sağlık turizmi, deniz, kamp ve av turizmi imkanlarının bulunması, turizm alanındaki çekiciliğini her geçen gün artıracığı ifade edilmektedir. Ayrıca Bolu, jeolojik bakımdan yurdumuzun en önemli fay tabakası üzerinde kurulmuş olduğundan çok miktarda jeotermal su kaynakları ve kaplıcalara sahip olduğu da ifade edilmektedir.

Bolu ili özellikle doğa turizmi üzerinde ön plana çıkan kaynak değerlere sahiptir. Bunun yanında sağlık turizmi açısından termal turizmde önemli bir destinasyondur. Bükecik (2024)'in termal turizmde çalışanlar üzerine yapmış

olduğu çalışmada Bolu ilinin termal turizm açısından zengin kaynaklara sahip olduğu ifade etmiştir. Ayrıca Tuna (2019) tarafından yapılan çalışmada da termal turizm açısından mineral kaynak sulara sahip olması ve termal tesislerin yer aldığı bir olduğu ifade edilmektedir.

Bolu ili sağlık turizmi açısından değerlendirildiğinde medikal turizm ve özellikle de termal turizm kapsamında kaynaklara sahip olduğu görülmektedir. Bolu'da İl Sağlık Müdürlüğüne bağlı Bolu İzzet Baysal Devlet Hastanesi ve AİBÜ İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesi olmak üzere iki hastane vardır. İl merkezinde ayrıca Özel Çağsu ve Özel Fatma Hatun hastaneleri de bulunmaktadır. Karacasu'da bulunan AİBÜ İzzet Baysal Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi ise Bolu ilini medikal turizmde öne çıkaran hastanedir. Yerel halk ve çevre illerden hastalar bu hastaneye tedavi için gelmektedir. AİBÜ İzzet Baysal Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 1974 yılından beri fizik tedavi ve rehabilitasyon alanında hizmet veren bir hastanedir (Bolu Sağlık İl Müdürlüğü, 2023). Bu hastane 340 yatak kapasitesine sahiptir ve dört farklı yerleşkede hizmet vermektedir. Hastanenin ana binası 167 yatak ve 70 oda içerir. Merkez ünitesi 14 oda ve 20 yatak kapasitesine, fakülte ünitesi ise 75 oda ve 153 yatak kapasitesine sahiptir. Köroğlu ünitesinde aynı zamanda fizik tedavi bölümü bulunmaktadır. Hastanede ayrıca erkek ve kadın için ayrı olmak üzere dört termal havuz ve on dört fizik tedavi ve rehabilitasyon salonu bulunmaktadır. Bu hastanede çeşitli hastalıkların tedavisi yapılabilmektedir. Bunların arasında beyin ve sinir zedelenmeleri, kas ve romatizmal hastalıklar, bel, boyun fıtığı, kireçlenmeler, iltihaplı romatizma ve siyatik rahatsızlıklar yer almaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2020).

Sağlık Bakanlığından alınan bilgiler kapsamında; Bolu ilinde bulunan hastanelerden 3 tanesinin sağlık turizmi yetki belgesine sahip olduğu görülmektedir. Bu hastaneler T.C. Sağlık Bakanlığı Bolu İzzet Baysal Devlet Hastanesi, T.C. Sağlık Bakanlığı Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İzzet Baysal Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi, T.C. Sağlık Bakanlığı Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesidir. Bu belirtilen hastanelerin tamamı kamu hastaneleridir (Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Dairesi Başkanlığı, 2024).
https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/47835/0/hastanelerpdf.pdf?_tag1=7FF166E0F220EDAE6A22BF7C2ABC58181B6C3420

Jeolojik olarak ülkemizin en önemli fay tabakası üzerinde yer aldığından, Bolu'da çok sayıda jeotermal su kaynağı ve kaplıca bulunmaktadır. Bolu ilindeki önemli kaplıcalardan bazıları Sarot Kaplıcası, Babas Kaplıcası, Çatak Kaplıcası ve Pavlu Kaplıcası'dır (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023). Karacasu'da bulunan Büyük Kaplıca ve Küçük Kaplıca, Bolu'nun termal turizmde önemli yer tutmaktadır. Babas Kaplıcası 40 derecelik suyuyla pek çok hastalık üzerinde olumlu etkiye sahiptir (Özcan, 2005). Sarot Kaplıcasının su sıcaklığı 66 derecedir ve cilt ve romatizmal hastalıklara iyi gelmektedir. 78 derece su sıcaklığına sahip Pavlu Kaplıcası mide, safra kesesi, solunum ve dolaşım bozukluklarına iyi gelmektedir. Çatak Kaplıcasının su sıcaklığı 32 derecedir ve suyu kalsiyum bikarbonatlıdır. Romatizma ve siyatik gibi hastalıklara iyi gelmektedir (Tuna, 2019). Bunun yanında Bolu ilinde maden suları da bulunmaktadır. Ömerli maden suyu, Kokak maden suyu, Kınık maden suyu ve Berkkebir maden suyu başlıcalarındandır. Ömerli maden suyu, bağırsak, böbrek ve mide hastalıklarına iyi gelen kimyasal özellikteki suyu ile dünyaca ünlü maden suları arasındadır (Özcan, 2005).

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmanın temel amacı, Bolu ilinin sağlık turizmi açısından potansiyelinin SWOT analizi yönetimiyle değerlendirilmesidir. Yapılan SWOT analizinde daha net ve objektif sonuçlara ulaşılması hususunda sağlık turizmi alanında bilgisi olduğu düşünülen tüm paydaşların katılımının sağlanması amaçlanmıştır. Bu çalışma nitel bir araştırmadır. Nitel araştırmalar, bir olayın veya durumun asıl doğasını anlamak için yapılır ve araştırmacıyı kesin sonuçlara götürmez (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu çalışmada nitel araştırma yönteminin kullanılmasının temel nedeni, il kapsamında sağlık turizmi alanında deneyim ve bilgiye sahip kişilerin görüşlerine başvurmaktır. Sağlık turizmine ilişkin bilgilerin doğru bir şekilde değerlendirilmesi ve daha gerçekçi sonuçların elde edilmesi için olayların geçtiği ve işin bizzat yapıldığı yerlerde araştırma yapmak bu yöntemin tercih edilmesinde önemli etkidir. Çalışmanın araştırma deseni fenomenolojidir. Bu deseni kullanmadaki amaç; Bolu ilindeki sağlık turizmi potansiyelini tespit etmektir. Çalışmada yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın veri toplama aracı olarak, literatür taraması kapsamında oluşturulan bir görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme formu, alanında uzman 3 akademisyenin görüşleri alınarak gözden geçirilmiştir. Görüşme formunda 7 soru bulunmaktadır. Görüşmede kullanılacak sorulara ilişkin Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesinden 09.01.2023 tarihinde etik kurul onayı alınmıştır. Görüşmeler 10.01.2023-05.02.2023 tarihleri arasında yapılmıştır. Yarı-yapılandırılmış görüşme tekniği ile yapılan görüşmeler ortalama 15 dakika sürmüştür. Her görüşmede sorular araştırmacı tarafından katılımcılara sorulmuş ve katılımcıların görüşleri ses kayıt cihazına kaydedilmiştir. Daha sonra bu veriler deşifre edilerek raporlaştırılmıştır. Çalışma kapsamında katılımcılara yöneltilen sorular şu şekildedir.

1. Sağlık turizminin Bolu ilinin turizmi içindeki yeri nedir?
2. Bolu ilinin sağlık turizmi kapsamında güçlü yönleri nelerdir?
3. Bolu ilinin sağlık turizmi kapsamında zayıf yönleri nelerdir?
4. Bolu ilinin sağlık turizmi kapsamında fırsatları nelerdir?
5. Bolu ilinin sağlık turizmi kapsamında tehditleri nelerdir?
6. Bolu ilindeki sağlık turizminin turizm çeşitleri içindeki yeri hakkında bilgi veriniz?
7. Bolu ilinin sağlık turizmi potansiyeli hakkında düşünceniz nedir ve sağlık turizmini çeşitlendirmek için neler yapılmalıdır?

Çalışma grubunu Bolu ilindeki kamu kurumlarında sağlık turizmi kapsamında bilgisi olan kişiler oluşturmaktadır. Bu kapsamda Bolu Valiliği, Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Bolu ilindeki kaymakamlar, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesindeki akademisyenler, hastane yöneticileri, termal otel yöneticileri, sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları oluşturmaktadır. Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Gürbüz ve Şahin (2016) amaçlı örnekleme yöntemi “araştırmacının kendi kişisel gözlemlerinden hareket ederek araştırma sorusuna uygun geldiğini düşündüğü belirli özellikleri taşıyan deneklerin seçildiği örnekleme yöntemi” olarak tanımlamaktadır. Araştırma kapsamında kamu kurumlarındaki yetkililer, kamu ve özel hastane yöneticileri, akademisyenler ve sivil toplum örgütü yetkilileri ile görüşme yapılması planlanmıştır. Yetkililerle görüşme yapabilmek için ilk olarak telefonla randevu talebinde bulunulmuş ve iletişim kurulan kişilerle belirlenen tarih ve saatte görüşme gerçekleştirilmiştir. Bazı yetkililerle telefonla randevu alınamamış ve kurumlara gidilerek müsaitlik

durumlarına göre görüşme yapılması talebinde bulunulmuştur. Bazı yetkililerle yapılan telefon görüşmeleri ve yüz yüze randevu taleplerinde müsaitliği bulunmayan kişilerle daha sonra görüşme yapılması planlanmıştır. Fakat yapılan görüşmelerde sorulara verilen ifadeler birbirini tekrarlamaya başladığından görüşmeler sonlandırılmıştır. Ayrıca yapılan çalışmalarda (örneğin; Arslanoğlu & Köser, 2020; Çavuş & Gönenbaba, 2020) 10 katılımcının da nitel araştırma yöntemi kapsamında yeterli olduğu görülmektedir. Çalışma kapsamında toplamda 10 kişi ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmeye katılan katılımcılar; K1 (Katılımcı 1), K2 (Katılımcı 2), ..., K9 (Katılımcı 9), K10 (Katılımcı 10) şeklinde kodlanmıştır. Bazı katılımcıların görüşleri bulgular kısmında doğrudan alıntı yapılarak aktarılmıştır.

Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğin sağlanabilmesi için, araştırma yürütülürken örneklemin yeterli büyüklükte seçilmesi, birden çok araştırmacı ile konunun ele alınması, daha çok kaynak ve görüşe başvurulması, elde edilen verilerin iyi bir şekilde saklanması ile çalışılan ortamın ve araştırmacının konumunun tam olarak araştırma raporunda belirtilmesi ve çalışmanın araştırmacının şahsi görüşlerinden etkilenmeksizin tarafsız bir şekilde yürütülmesi gerekmektedir (Baltacı, 2019). Bu çalışmada Bolu ilinin sağlık turizmi alanında uzman görüşlere göre SWOT analizi yapılabilmesi açısından, farklı alanlarda faaliyet gösteren kişilerin görüşlerine yer vermeye çalışılmıştır. Elde edilen bilgiler Bolu ilinde sağlık turizmi alanında bilgisi olan kişilerden seçildiği için geçerlik ve güvenilirlik sağlanmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında araştırma yapan kişinin şahsi görüşlerinden etkilenmemesi adına tarafsız bir şekilde çalışma gerçekleştirilmiştir.

Bulgular

Yapılan çalışmaya ilişkin elde edilen bulgular sorular özelinde kategoriye ayrılmıştır. Bolu ilinin güçlü yönleri, zayıf yönleri, fırsatları ve tehditleri kapsamında elde edilen bilgiler sınıflandırılmış ve daha çok ortak ifadeler SWOT analizi tablosuna eklenmiştir.

Çalışma grubu 2'si akademisyen, 1'i Bolu İl Kültür ve Turizm İl Müdürlüğü personeli, 2'si Bolu İl Sağlık Müdürlüğü personeli, 1'i hastane personeli, 1'i Bolu Valiliği personeli ve 3'ü de Bolu ilçesindeki kaymakamlardan oluşmaktadır. Araştırmaya katılan katılımcıların 3'ü kadın, 7'si ise erkektir. Katılımcılara ilişkin bilgiler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Bilgiler

Katılımcılar	Meslek	Cinsiyet
K1	Akademisyen	Kadın
K2	Akademisyen	Erkek
K3	Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Personeli	Erkek
K4	Bolu Vali Personeli	Erkek
K5	Kaymakamlık Personeli	Erkek
K6	Kaymakamlık Personeli	Erkek
K7	Bolu İl Sağlık Müdürlüğü Personeli	Kadın
K8	AİBÜ İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Personeli	Erkek
K9	Kaymakam	Erkek
K10	Bolu İl Sağlık Müdürlüğü Personeli	Kadın

Bolu ilinin sağlık turizmi potansiyelini belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmada sorulan sorulardan ilki, Bolu turizmi içinde sağlık turizminin yeridir. Bu soruya verilen cevaplarda Bolu ilinin sağlık turizmi açısından termal kaynaklardan ve temiz havasından kaynaklı olarak önemli bir potansiyele sahip olduğu belirtilmektedir. Bu konuda

görüşmeye katılan K2 "... Bolu bir tarafta İstanbul bir tarafta Ankara yine Kocaeli, Sakarya, Eskişehir, Bursa gibi illeri düşündüğümüzde yaklaşık iki saatlik bir kara yolu mesafesiyle 35-40 milyonun ulaşabildiği bir destinasyon. Şimdi Bolu'nun sahip olduğu iklimi spor yapma ihtimallerinin imkanlarının çokluğu, yaylalarının çok oluşu, havasının temiz oluşu, birçok insanın hem ciğer hem yeraltı suları ve çamurlarından kaynaklı sağlık artırıcı birtakım uygulamalarının burada bulunması sağlık turizminin çok yönlü olarak yapılabileceği bir potansiyel olduğunu söyleyebilirim." şeklinde ifade etmiştir. Ayrıca K3' de "... Bolu aynı zamanda bir sağlık turizm cennetidir. Sağlık turizmi cenneti olmasının en büyük sebeplerinden biri Bolu'da yaklaşık 133 tane göl ve gölet, yaklaşık 170 küstür tane yayla, 4 tane şelale, 134 tane trekking yolu yani 1340 kilometre yürüyüş yolları mevcuttur. Doğal olarak Bolu tamamen bir tabiat, turizm ve sağlık şehridir." şeklinde sağlık turizminin Bolu turizmindeki yeriyle ilgili bilgi aktarmıştır.

Yapılan görüşmede ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci sorularda SWOT analizine yönelik sorular sorulmuştur. Bu sorulara verilen cevaplar tablo şeklinde sunulmuştur.

Tablo 2. Bolu İlinin Sağlık Turizmi Kapsamında SWOT Analizi

GÜÇLÜ YÖNLER	ZAYIF YÖNLER
<ul style="list-style-type: none"> Zengin mineralli termal su kaynaklarının fazla olması, Termal tesislerin kaliteli hizmet vermesi, Şifalı kaplıca suları ile fizik tedavi hizmetinin aynı anda uzman kişilerce verilmesi Tamamlayıcı ürünlerin varlığı Ulaşımın çok kolay olması ve otoyol ağı ile çevrili olması. Kalabalık bir turist potansiyeli olan İstanbul, Ankara, Eskişehir, Bursa, Sakarya, Kocaeli gibi illere yakın olması. İkliminin doğa koşullarının sağlık turizmine elverişliliği, Şehir trafiğinin ve gürültü kirliliğinin minimal düzeyde olması Oksijen deposu orman ile şehir merkezlerinin iç içe olması, Çeşitli turizm türleriyle birleştirilebilmesi 	<ul style="list-style-type: none"> Uluslararası tanınırlığı olan akreditasyon belgesine sahip sağlık tesisinin olmaması Sağlık turizmi kapsamında istatistiklerin tutulmaması, Sağlık Turizmi Master Planı'nda ve Stratejik Eylem Planı'nda yer almamasından kaynaklı yatırımların yetersizliği, Havaalanının bulunmaması Tanıtlımlarda sağlık turizminin göz ardı edilmesi Nitelikli personel eksikliği, Yabancı dil bilen personel sayısının az olması.
FİRSATLAR	TEHDİTLER
<ul style="list-style-type: none"> Tam teşekküllü hastanelerin varlığı, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi'nin olması ve sağlık turizmi yetki belgesine sahip olması, Cerrahi branşlarda uzman hekimlerin olması, Geleneksel ve tamamlayıcı tıp tedavi hizmetlerinin olması ve kamu hastaneleri bünyesinde uygulamaların yapılması, Türkiye'nin sağlık turizmi alanında dünyada önemli yer edinmesi, Metropollere yakın olması Doğal güzelliğinin bozulmamış olması Geliştirilebilecek termal kaynakların var olması Fiyatlarının uygun olması Çeşitli turizm faaliyetleri ile sağlık turizminin birleştirilmesine imkan sağlaması Sahip olduğu yaylaların sayısının fazla olması. 	<ul style="list-style-type: none"> Turizm yatırımlarının doğayı koruyarak sürdürülebilir bir politika ve strateji ile kurgulanmaması Yabancı yatırımcılardan dolayı bölge halkının sahip olduğu doğal güzellikleri ve turizm potansiyelini kullanarak kendi kalkınamaması Ulaşım sektöründeki gelişmelerle metropol şehirlere olan uzaklığın azalması ile insanların günübirlik gidip gelebileceği mesafeye dönüşebilmesi Bolu Mudurnu, Göynük, Yeniçağa'da kümesçiliğin yaygın olması ve tavuk gübresinde ki zararlı atıkların yeraltı sularına karışmasından kaynaklı termal sularda bozulma mineral seviyesinde düşme ya da zehirlenmesi Mevzuatla ilgili sıkıntılar ve yetersizlikler İç talebin yetersiz olması, 1. Derece deprem bölgesinde olması.

Bolu ilinin güçlü yönlerine ilişkin sorulan soruda K1 “var olan ulaşım merkezlerine kolay bir şekilde gidilmesi, bu tesislerin merkeze yakın olması, birbirinden farklı tesis yapısının oluşu güçlü yönleridir.” ifadesini kullanmıştır. Bunun yanında K2 “çok kalabalık bir turist potansiyeli olan İstanbul, Ankara, Eskişehir, Bursa, Sakarya, Kocaeli gibi milli gelirde yüksek pay alan hem iş adamları hem de işçi sınıfının çok olduğu bir bölgeden turist alabilecek coğrafi konuma sahip. Diğer taraftan ne kuzeydeki ülkeler gibi çok soğuk ne de güneydeki ülkeler gibi çok sıcak, dayanılmaz sıcak. Dolayısıyla iklimi her mevsim yaşanılabilir bir özelliğe sahip olması nedeniyle Bolu sağlıklı bir yaşam için güzel bir destinasyon.” diyerek Bolu ilinin güçlü yönüne vurgu yapmıştır. K8 kodlu katılımcı da “... Bolu ilinin sağlık turizmi kapsamındaki en güçlü yanı oksijen deposu orman ile şehir merkezlerinin iç içe olması, tedavinin temeli ve turizmin vazgeçilmezi olan şehir trafiğinin ve gürültü kirliliğinin minimal düzeyde olması. Fizik tedavi hastanesinin Türkiye’deki nadir hastaneler arasında kaplıca sit alanının içerisinde yer alması ile birlikte şifalı kaplıca suları ile fizik tedavi hizmetinin aynı anda uzman kişilerce verilmesi.” şeklinde yorumda bulunmuştur.

Bolu ilinin zayıf yönü olarak sağlık turizminde Sağlık Bakanlığıyla akredite olmuş tesislerimizin olmaması ve bu yüzden sağlık turizmi adı altında herhangi bir resmi istatistik tutulmaması, Sağlık Turizmi Master Planı’nda ve Stratejik Eylem Planı’nda yer almadığı için sağlık anlamında çok fazla bir yatırım yapılmaması, tanıtım eksikliği, nitelikli personel eksikliği, özel sağlık sektörünün yatırımlarının yetersiz kalması ve idari yönetimlerce teşvik edilmemesi gibi nedenler söylenebilmektedir. Bunun yanında K2, Bolu ilinin zayıf yönlerinden birisi olarak Bolu ilinde havaalanının olmamasını dile getirmektedir. Bu kapsamda katılımcı “... ilimizde havaalanı olmaması da bir dezavantaj. Teknik olarak havaalanı burada kurulamıyor. Belki charter uçuşları için dışarıdan böyle turizm odaklı uçuşlara küçük çapta hitap edecek bir havaalanı planlaması yapılabilir.” şeklinde ifadede bulunmuştur.

Bolu ilinin sağlık turizmi kapsamında fırsatları; metropollere yakın olması, Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Merkezi’nin olması, doğal güzelliğinin bozulmaması, kaplıcalarının olması, sanayinin çok fazla gelmemesi, %65’inin orman olması, fiyatlarının uygun olması sıralanabilir. Bu konuda K1 “... büyük şehirlere yakın bir destinasyon olması, rekabet ortamında farklı tesislerin bulunması ve kaynakların da yeterli olmasıdır.” ifadesini kullanmıştır. Ayrıca K3 kodlu katılımcı da “... doğal güzelliğinin bozulmaması, kaplıcalarının olması, göl ve göletin olması, %65’inin orman olması, sanayinin çok fazla gelmemesi turizm kapsamında fırsat olarak değerlendirilmektedir” şeklinde soruya yanıt vermiştir.

Bolu ilinin SWOT analizi kapsamında tehditleri ise fiyatlandırma politikalarının yerel halk üzerinden değil turistler üzerinden yapılması, göç almasından dolayı demografik yapının oldukça farklılık göstermesi, turizm yatırımlarının doğayı koruyarak sürdürülebilir bir politika ve strateji ile kurgulanmaması, yabancı yatırımcılardan dolayı bölge halkının sahip olduğu doğal güzellikleri ve turizm potansiyelini kullanarak kendi kalkınmaması, mevzuatla ilgili sıkıntılar ve yetersizlikler gibi tehditlerden bahsedilmiştir. Bu konuda K2 kodlu katılımcı “... daha önce bahsettiğim avantajları fark eden yatırımcılar var. Bu yatırımcılar yeni yatırım yerleri arıyorlar. Dolayısıyla bu yatırımcılara eğer kontrollü bir yatırım izni verilmez ise ya da bu yatırımcılara yatırım planları dikkatli bir şekilde yapılıp teslim edilmezse şu an da Sapanca’da gördüğümüz gibi çok kısa zamanda bu doğal güzelliklerini, yeşilliklerini, oksijenini kaybetme ihtimali var. Yani vahşi kapitalizmin bu potansiyeli kullanarak kısa zamanda kar etme dürtüsü, hevesi belki bu doğayı yok edebilir. Bolu’nun sahip olduğu özellikleri yok edebilir.”

Araştırma kapsamında katılımcılara sorulan bir diğer soru da Bolu ilindeki sağlık turizminin turizm çeşitleri içerisindeki yeri hakkındadır. Bu kapsamda tanıtımın yetersiz olması nedeniyle sağlık turizminin diğer turizm

türlerine göre geri planda olduğu dile getirilmiştir. K4 kodlu katılımcı "... yani çok ön planda olmadığı aşikar. Daha çok böyle gezi tarzında bir turizm sağlık açısından değil de normal, gününbirlik turizm destinasyonu açısından bir cazibemiz var. O da coğrafi güzelliğimiz nedeniyledir." ifadelerinde bulunmuştur.

Bolu ilinin sağlık turizmi potansiyeli hakkında düşünceniz nedir ve sağlık turizmini çeşitlendirmek için neler yapılmalıdır sorusuna verilen cevaplarda K1 kodlu katılımcı "... Bu turizmi diğer turizm türleri ile birlikte paket turlar halinde sunmak mümkün olabilir. Sağlık turizmini çeşitlendirmek için promosyon tatiller, uygun tanıtımlar, sosyal medya aracılığı ile geniş kitlelere ulaşım sağlanmalıdır." ifadesini kullanmıştır. K3 kodlu katılımcı da "Bolu ili bence Türkiye'nin sağlık kampı şekline dönüştürülmelidir ve planlı ve programlı bir şekilde ilerlemelidir. Yani kendi kaderine terkedilmeden bir Master Planı çerçevesinde sağlık turizmi çalıştay yapılarak elinde bulunan değerler Master planına aşılanmalıdır ve Kültür Turizm Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığının ortaklaşa Stratejik Eylem Planında yer almalıdır. Sağlık turizmi yapılacak alanlar belirlenmelidir ve özellikle de korunmalıdır. Aynı zamanda Bolu bir spor şehridir. Spor şehri olduğundan dolayı da fizyoterapi merkezi aynı zamanda ortopedi merkezinin kurulmasında da fayda vardır." şeklindedir. K4 kodlu katılımcı ise "Sağlık turizmi potansiyelimiz var. Yok değil. Hem coğrafi güzelliğimiz hem kaplıcalarımız açısından hem de değişik diş klinikleri ve estetik alanında uzmanlarımızı daha aktif hale getirebiliriz. Onlara planlama, master plan yapılıp yoğunlaşırsa netice alınacağını ben düşünüyorum." K2 kodlu katılımcı "Deprem bölgesinde olmamızdan kaynaklı olarak suyun kimyasal özellikleri biraz daha dikkatlice incelenebilir. Suyun kimyasal değerlerine bakıp hangi dermatolojik hastalığa ya da hangi iç hastalıklarına iyi geldiklerini kimini içerek kimisini üstüne sürerek kimisinin de içine yatıp bekleyerek yani bunların hepsini bilimsel bir şekilde değerlendirilmesine ihtiyaç var." ifadesini kullanmıştır. K5 kodlu katılımcı bu soruya cevap olarak Göynük ilçesinin daha ön planda olmasını ifade etmiştir. Bu noktada "İşte doğal güzelliklerimizin yanında insanlara konaklamalı, konaklarken de kendilerine faydalı bir şeyler yapabilecekleri, termal turizm sağlık turizmini geliştirici oteller yapılacak olursa, Göynük'ün turizm potansiyeli de artacaktır. İnsanlar gününbirlik Göynük'e gelip evet, gördük gittik demek yerine sağlıkları açısından da faydalı bir şey yapıp 3-4 gün konaklayarak Göynük'teki kalıcı turist potansiyelinin de artırmasına fayda sağlayacaktır. O yüzden bizdeki önemli eksikliklerden bir tanesi Göynük olarak, sağlık turizmi açısından hitap edecek yani termal tesis diyebileceğimiz bir tesis oluşturulursa turizmimizde de ciddi anlamda katkıda bulunacak bir hizmet olacak." ifadelerinde bulunmuştur. Ayrıca K5, Mudurnu ilçesindeki termal tesislere benzer tesislerin de Göynük ilçesinde yapıldığını söylemişlerdir. Sonuç olarak K5 kodlu katılımcı "... bu potansiyeli artırmak için dediğimiz gibi bu yatırımların artmasını teşvik etmek lazım. İlçelerin kaynaklarını iyi değerlendirmek lazım. Mevcutta yine dediğimiz gibi Göynük ipek yolu güzergahında yer alan bir ilçe Mudurnu'da aynı şekilde. Bu güzergahta yer alan ilçelerin hepsinde Roma Dönemi'nden kalan tarihi hamam, tarihi kaplıca gibi birçok şey mevcut. Potansiyelimizi artırmak açısından bunları biraz daha ön plana çıkartırsak insanlara hem daha uzun vadeli Göynük'te turizm için konaklama fırsatı vermiş oluruz hem de Göynük'ü doya doya gezebilecekleri vakit geçirebilecekleri bir ilçeye dönüştürmüş oluruz." şeklindedir. K6 kodlu katılımcı "özellikle sağlık turizmi bakımından ben, devlet eliyle ve özel sektör eliyle Bolu'da çok büyük yatırımlar yapılması gerektiğini düşünüyorum. Hani bu kadar potansiyeli olup bu kadar kaynağı olup ama bu kadar az kullanılabilen az değerlendirilebilen başka bir yer var mıdır bilmiyorum. İnşallah çok da uzun olmayan bir süre içerisinde yeteri kadar yatırım yapılırsa ben Bolu'nun Türkiye'deki en büyük sağlık merkezlerinden biri olabileceğini düşünüyorum. Ayrıca Babas Kaplıcasının mutlaka değerlendirilmesi gerekiyor. Burada sıcak suyla birlikte bir Fizik Tedavi hastanesi kurulabilir. Farklı bir yatırım yapılabilir. Ama bunun mutlaka değerlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum." K9 kodlu katılımcı da "...

potansiyelinin artırılması için akreditasyonun yapılması. Termal kaplıcaların tanıtımının yapılması potansiyeli artırabilir. Yaylaların tanıtımının yapılması. Bolu potansiyel olarak neredeyse tüm sağlık turizmi çeşitlerini barındırmakta olup ve halihazırdaki turizm çeşitlerinin kalitesini artırmak, Bolu iline avantaj sağlayacaktır.” şeklinde ifade etmiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bolu ili sağlık turizmi çeşitlerine imkan sağlayacak bir potansiyele sahiptir. Özellikle medikal turizm kapsamında AİBÜ İzzet Baysal Eğitim ve Araştırma Hastanesi ve İzzet Baysal Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon Eğitim ve Araştırma Hastanesi Bolu iline yakın illerden insanların gelip tedavi gördüğü merkezlerdir. Termal turizm kapsamında Karacasu kaplıcaları, Babas Kaplıcası, Sarot Kaplıcası, Pavlu (Kesenözü) Kaplıcası ve Çatak Kaplıcası bulunmaktadır. Ayrıca sahip olduğu yaylaları ve yeşil alanları, şehrin sakinliğiyle yaşlı turizmüne hitap edebilecek potansiyele sahiptir.

Bu çalışmada Bolu ilinin sahip olduğu sağlık turizmi potansiyeline ilişkin SWOT analizi yapılmıştır. Yapılan SWOT analizi sonuçlarına göre Bolu ilindeki termal tesislerin kaliteli hizmet vermesi, termal kaynakların fazla olması, ulaşımın çok kolay olması, kalabalık bir turist potansiyeli olan İstanbul, Ankara, Eskişehir, Bursa, Sakarya, Kocaeli gibi illere yakın olması, sağlıklı olup da sağlığını korumak isteyenler için bir yavaş şehir olması, oksijen deposu orman ile şehir merkezlerinin iç içe olması, şehir trafiğinin ve gürültü kirliliğinin asgari düzeyde olması, fizik tedavi hastanesinin Türkiye’de ki nadir hastaneler arasında kaplıca sit alanının içerisinde yer alması ile birlikte şifalı kaplıca suları ile fizik tedavi hizmetinin aynı anda uzman kişilerce verilmesi gibi sağlık turizminde önemli üstünlüklere sahiptir. Bunun yanında sağlık turizminde Sağlık Bakanlığı tarafından akredite edilmiş tesislerimizin olmaması ve bu yüzden sağlık turizmi adı altında herhangi bir resmi istatistik tutulamaması, tanıtım eksikliği, nitelikli personel eksikliği, özel sağlık sektörünün yatırımlarının yetersiz kalması ve idari yönetimlerce teşvik edilmemesi gibi zayıf yönleri de bulunmaktadır. Bolu ili sağlık turizmi alanında önemli fırsatlara sahip bir şehirdir. Bu konuda metropollere yakın olması, %65’inin orman olması, fiyatlarının uygun olması, hafta sonları için insanların gelip vakit geçirebilecekleri hem sağlık turizmüne hem doğa turizmüne hem de inanç turizmüne rahatlıkla vakit ayırabilecekleri bir güzergahta bulunması, yayla sayısının fazlalığı önemli fırsatlar olarak görülmektedir. Fakat bunun yanında göç almasından dolayı demografik yapının oldukça farklılık göstermesi, ulaşım sektöründeki gelişmelerle metropol şehirlere olan uzaklığın azalması ile insanların gününbirlik gidip gelebileceği mesafeye dönüşebilmesi, kaldırma kapasitesinin üstünde bir talebin ortaya çıkması, mevzuatla ilgili sıkıntılar ve yetersizlikler gibi önemli tehditler olarak sıralanabilmektedir.

Bolu ilinin sağlık turizmi potansiyeli ve sağlık turizmini çeşitlendirmek için yapılması gerekenler şu şekilde ifade edilebilir.

- Sağlık turizminin bir paket tur kapsamında sunulması ve gelen turistlerin daha uzun süre konaklamalarının sağlanması,
- Sağlık turizmi alanında bir çalıştayın yapılması ve sağlık turizmi alanında yaşanan sorunların çözüme kavuşturulması,
- Bolu ilinin sağlık turizmi alanında bir master planının hazırlanması ve hızlı şekilde uygulamaya geçilmesi,

- Bolu ilinde yapılmakta olan diğer turizm faaliyetleriyle birleştirilmesi ve özellikle spor turizmine yönelik olarak fizyoterapi merkezinin kurulması,
- Sağlık alanında hizmet veren kurum ve bu kurumlardaki uzmanların daha aktif hale getirilmesi,
- Bolu ilinde bulunan termal kaynakların bilimsel yöntemlerle analiz edilmesi ve hangi kaynağın hangi hastalıkların tedavisinde kullanıldığının araştırılması ve bu yönde tanıtımlarının yapılması,
- İlçelerde bulunan kaynakların daha kullanılabilir hale getirilmesi ve bu ilçelerin günübirlik gezilecek yerlerden ziyade daha uzun süre konaklanacak alanlara dönüştürülmesi,
- İlçelerdeki termal kaynakların daha etkin kullanılabilmesi için tesislerin kurulması

Bolu ili sağlık turizmi açısından bir potansiyele sahip ve bu potansiyeli olumlu şekilde kullanmaya çalışmaktadır. Bu noktada, özellikle, zayıf yönlerin yetkili makamlarca gözden geçirilmesi ve bunlara yönelik sorunların çözüme kavuşturulması gerekmektedir. Bunun yanında sıralanan tehditler de yetkililer tarafından dikkate alınmalıdır. Ayrıca katılımcıların da ifade etmiş olduğu gibi devlet ve özel sektörün birlikte daha fazla plan ve projeler geliştirmesi Bolu ilinin sağlık turizmi potansiyelini önemli ölçüde etkileyecektir.

Beyan

Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Yazarların bildirmesi gereken herhangi bir çıkar çatışması yoktur. Makalenin tüm yazarlarının makale sürecine verdikleri katkı eşittir. Araştırmanın etik ilkelere uygunluğunu sağlamak için 09.01.2023 tarihinde, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu'ndan (Protokol No: 2023/12 - Toplantı No: 2023/01) onay alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Ajmera P., Singh, M. & Satia, H. K. (2015). Prioritization of strengths, weaknses, opportunities and threats of Indian medical tourism sector using integrated SWOT AHP analysis. *International Journal of Innovative Research in Science, Engineering and Technology*, 4(5), ss. 3665–3673.
- Akkuş, İ. (2015). Türkiye’de Jeotermal Kaynakların Güncel Durumu ve Yaşanan Sorunlar, TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası Haber Bülteni, https://www.jmo.org.tr/resimler/ekler/eb45d3a0a48db7a_ek.pdf?dergi=HABER%20B%DCLTEN%DD (Erişim Tarihi: 15.12.2023).
- Aksu, C. & Aktuğ, G. (2011). Güney Ege Bölgesi Termal Turizm Araştırması. https://geka.gov.tr/uploads/pages_v/o_19v5e3rnhs11tg319h35c11c928.pdf (Erişim Tarihi: 15.12.2023).
- Aktepe, C. (2013). Sağlık turizminde yeni fırsatlar ve Türkiye’de yerleşik sağlık işletmelerinin pazarlama çabaları. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 5(1), ss. 170-188.
- Arslanoğlu, A. & Köser, C. E. (2020). Ameliyathane hemşirelerinin sorunlarını inceleyen nitel bir çalışma. *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 2(1), s. 1-14
- Aydın, D., Constantinides, C., Mike, C., Yılmaz, C., Genç, A. & Lanyi, A. (2012), Sağlık turizminde süreçler ve aracı kuruluşlar araştırma raporu, Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara,

- <http://dursunaydin.com/upload/tr-saglik-turizminde-surecler-ve-araci-kuruluslar-arastirma-raporu.pdf> (Erişim Tarihi: 12.12.2023).
- Aydın, O. (2012). Türkiye’de Alternatif Bir Turizm; Sağlık Turizmi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), ss. 91-96.
- Baltacı, A. (2019). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Barua, B., & Moir, M. (2019). Waiting your turn: Wait times for health care in Canada, 2019 report. Fraser Institute. <https://www.fraserinstitute.org/studies/waiting-your-turn-wait-times-for-health-care-in-canada-2019> (Erişim Tarihi: 05.01.2024).
- Beladia, H., Chaob, C. C., Eec, M. S. & Hollasa, D. (2023). Welfare-improving policy on medical tourism and labor productivity: A theoretical analysis. *Economic Systems*, 47, <https://doi.org/10.1016/j.ecosys.2022.101052>
- Bolu Sağlık İl Müdürlüğü. (2023). <https://boluism.saglik.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 05.01.2024).
- Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2023). Termal Turizm. <https://bolu.ktb.gov.tr/TR-69986/termal-turizm.html> (Erişim Tarihi: 05.01.2024).
- Bulut, A. & Şengül, H. (2019). Dünyada ve Türkiye’de sağlık turizmi. *Yönetim, Ekonomi ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 3(1), ss. 45-62.
- Burkett, L. (2007). Medical tourism: Concerns, benefits, and the American legal perspective. *The Journal of Legal Medicine*, 28(2), ss. 223–245.
- Bükecik, N. (2024). *Termal Turizm Çalışanlarının Sağlık Okuryazarlığı ve Akılcı İlaç Kullanımı Düzeylerinin Geliştirilmesi*. Doktora Tezi. T.C. Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Halk Sağlığı Hemşireliği Anabilim Dalı Halk Sağlığı Hemşireliği Doktora Programı.
- Büyüközkan, G., Mukul, E. & Kongar, E. (2021). Health tourism strategy selection via SWOT analysis and integrated hesitant fuzzy linguistic AHP-MABAC approach. *Socio-Economic Planning Sciences*, 74.
- Chaulagain, S., Jahromi, M.F. & Fu, X. (2021). Americans’ intention to visit Cuba as a medical tourism destination: A destination and country image perspective. *Tourism Management Perspectives*, 40, <https://doi.org/10.1016/j.tmp.2021.100900>
- Chaulagain, S., Pizam, A. & Wang, Y. (2020). An integrated behavioral model for medical tourism: An American perspective. *Journal of Travel Research*, 60(4), ss. 761–778.
- Cohen, E. C. E. (2008). *Medical tourism in Thailand*. AU-GSB e-journal, 1(1).
- Connell, J., 2011. *Medical Tourism*. CAB International, Wallingford, Oxfordshire.
- Çavuş, A, Gönenbaba, İ. (2020). Erzurum’daki hastanelerin sağlık turizmi açısından değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24 (4), 1681-1693.
- Çılğınoğlu, H. & Aytuğar, S. (2021). Termal turizm işletmelerinde sağlık beklentileri ve müşteri memnuniyeti: Bolu örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), ss. 1088-1102, DOI: 10.26677/TR1010.2021.755

- Dalan, C. & Arıkan Saltık, I. (2021). Paydaşların bakış açısıyla Muğla ili sağlık turizmi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), ss. 1451- 1473, DOI: 10.26677/TR1010.2021.775
- Demirtaş, N. (2011). Beypazarı bölgesi termal potansiyeli örnek olay: Tahtalı-Dutlu işletmesi. Gönen/Balıkesir, *Birinci Ulusal Kaplıca Turizmi Sempozyumu*, 3-19.
- Dereli, N., & Temizkan, R. (2019). Bolu'nun termal turizm potansiyeli ve termal turist profili. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 321-347. <https://doi.org/10.17494/ogusbd.672851>
- Emir, O. & Arslanturk, Y. (2015). Perceptions of tourism students on thermal tourism in Afyonkarahisar. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 176 (2015) 565 – 570
- Emir, O. (2011). *Turizmde SWOT Analizi (Afyonkarahisar Örneği)*, Detay Yayıncılık, Ankara
- Erşahin, G. & Şerifeken, İ. (2002). Bolu İli Raporu. Bölgesel Gelişme ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Yayın No. DPT :2651
- Garvanova, M., Staneva, K. & Garvanov, I. (2021). Wellness tourism approaches to improving quality of life of mobile users. *International Journal of Marketing Science*, 4(1), ss. 141–148.
- Glinos, I.A. & Baeten, R. (2006). A Literature Review of Cross-Border Patient Mobility in the European Union, Observatoire Social Européen, Brussels, https://lekuvam.se/wp-content/uploads/2020/03/37.-WP12_lit_review_final.pdf, (Erişim Tarihi: 12.01.2024).
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2016). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe – Yöntem – Analiz* (3. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gürlek, B.T. (2002). *SWOT Analizi*. Gebze: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK)
- Han, H., Kiatkawsin, K. Koo, B. & Kim, W. (2020) Thai wellness tourism and quality: Comparison between Chinese and American visitors' behaviors. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 25, ss. 424–440, <https://doi.org/10.1080/10941665.2020.1737551>
- Jiang, L., Wu, H. & Song, Y. (2022). Diversified demand for health tourism matters: From a perspective of the intra-industry trade. *Social Science & Medicine*, 293, ss. 1-10, doi: 10.1016/j.socscimed.2021.114630
- Joppe, M. (2010). One country's transformation to spa destination: The case of Canada. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 17(1), ss. 117–126.
- Kantar, G. & Işık, E. (2014). Türkiye'de sağlık turizmi. *Sağlık Akademisyenleri Dergisi*, 1(1), ss 15-20.
- Kaptanoğlu, R. (2017). An application on organisational commitment and emotional intelligence. *IBANES*, 3(3).
- Kara, M. (2020). *Yaşlı ve Engelli Turizmi. İçinde Mehmet Tuncer*(Ed.), Farklı Boyutları İle Sağlık Turizmi (ss. 163-194). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kervankıran, İ. (2016). Between Traditional and Modern: Thermal Tourism in Turkey. İçinde; Istvan, Egresi, (ed.) *Alternative Tourism in Turkey* (ss. 109-124). *GeoJournal Library*, vol 121. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-47537-0_7

- Kılıçarslan, M. (2019). SWOT analysis of health tourism in Turkey. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(71), ss. 1135-1145.
- Kolae, M. H., Al-e-Hashem, S. M. J. M. & Jabbarzadeh, A. (2023). A local search-based non-dominated sorting genetic algorithm for solving a multi-objective medical tourism trip design problem considering the attractiveness of trips. *Engineering Applications of Artificial Intelligence*, 123, <https://doi.org/10.1016/j.engappai.2023.106630>
- Korkmaz Özcan, Z. & Aydın, V. (2015). *Sağlık Turizmi (Teori ve Politika)*. Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2023). *Turizm Çeşitleri*. <https://www.ktb.gov.tr/TR-96269/turizm-cesitleri.html> (Erişim Tarihi: 12.01.2024).
- Langviniene, N. (2014). Changing patterns in the health tourism services sector in Lithuania. 19th International Scientific Conference; Economics and Management 2014, ICEM 2014, 23-25, April 2014, Riga, Latvia.
- Liao, C., Lin, Y., Li, Z. & Zhan, X. (2023). Exploring the relationship between different types of reference group influence and young consumers' health tourism intention. *Social Sciences & Humanities Open*, 8(1), <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2023.100649>
- Maden Teknik ve Arama Genel Müdürlüğü (MTA). (2023). Türkiye Jeotermal enerji potansiyeli ve arama çalışmaları. <https://www.mta.gov.tr/v3.0/arastirmalar/jeotermal-enerji-arastirmalari> (Erişim Tarihi: 12.01.2024).
- Mishra, V. & Sharma, M.G. (2021). Framework for promotion of medical tourism: a case of India. *International Journal of Global Business and Competitiveness*, 16, ss. 103-111 <https://doi.org/10.1007/s42943-021-00027-7>
- Özcan, E. (2005). Bolu ilinde turizmi etkileyen faktörler ile doğal, tarihi ve kültürel turizm değerleri. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 55(1), ss. 55-75.
- Özdemir, H. (2020). *Türkiye'nin Termal Turizm Potansiyeli*. İçinde Mehmet Tuncer (ed.) Farklı boyutları ile sağlık turizmi ((ss. 147-162). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Özdipçiner, N.S. (2018). *Termal Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Pessot, E., Spoladore, D., Zangiacomì, A. & Sacco, M. (2021). Natural resources in health tourism: A Systematic Literature review. *Sustainability*, 13, <https://doi.org/10.3390/su13052661>
- Sağlık Bakanlığı. (2020). Sağlık Turizmi Hakkında. <https://saglikturizmi.saglik.gov.tr/TR,175/saglik-turizmi-hakkinda.html>. (Erişim Tarihi: 26.11.2023).
- Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Sağlık Turizmi Dairesi Başkanlığı. (2024). Yetkili Sağlık Tesisleri, https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/47835/0/hastanelerpdf.pdf?_tag1=7FF166E0F220EDAE6A22BF7C2ABC58181B6C3420 ((Erişim Tarihi: 18.03.2024).
- Soybalı, H. & Baytok, A. (2018). *Jeotermal Kaynaklar*. İçinde Sabri Çelik ve Bilal Yalçın (ed.) Termal Turizm ve İşletmeciliği (ss. 49-70). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Suess, C., Baloglu, S. & Busser, J.A. (2018). Perceived impacts of medical tourism development on community wellbeing. *Tourism Management*. 69, ss. 232–245. <http://dx.doi.org/10.1016/j.tourman.2018.06.006>.

- Taş, İ. (2010). *Avrupa Birliği'nde Sağlık Turizmi Kapsamında Sınır Ötesi Hasta Hareketliliği*. Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi.
- T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı (2002). Bolu İli Raporu. Yayın No. DPT :2651. https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/Bolu-İli_Raporu.pdf
- Tontuş, H.Ö. (2019). Dünyada Sağlık Turizmi. SATURK, <http://www.satürk.gov.tr/images/pdf/tyst/02.pdf> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- Tuna, H. (2019). Bolu ilinin termal turizm açısından potansiyelinin değerlendirilmesi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(1), ss. 117-130.
- Turner, L. (2008). Cross-border dental care: Dental tourism and patient mobility. *British Dental Journal*, 204(10), ss.553-554.
- Uluslararası Sağlık Hizmetleri A.Ş. (Ushaş). (2024). Sağlık Turizmi Verileri. <https://www.ushas.com.tr/saglik-turizmi-verileri/> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, (10.Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmazdoğan, O. C. (2015). *Engelsiz Turizm*. İçinde Saadet Pınar Temizkan (ed.) Sağlık Turizmi (ss. 195-218). Ankara: Detay Yayıncılık
- Yılmaz, S., Sarıaydın, İ. & Sönel, T. (2020). İngiltere özelinde Türkiye'nin sağlık turizmi fırsatları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(1), ss. 74-85.
- Yılmaztürk, Z. (2021). Dünya'da ve Türkiye'de sağlık turizmi. <https://www.malikelavuz.com/dunyada-ve-turkiyede-saglik-turizmi/> (Erişim Tarihi: 15.11.2023).
- Zengingönül, O., Emeç, H., İyilikçi, D. & Bingöl, P. (2012). Sağlık turizmi: İstanbul'a yönelik bir değerlendirme. *Ekonomistler Platformu*, İstanbul. 3-63

Evaluation of the Health Tourism Potential of Bolu Province with the SWOT Analysis Method and Diversification of Health Tourism

Hakan TUNA

Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Tourism, Bolu/Türkiye

Aleyna TUNA

Bolu Abant İzzet Baysal University, Faculty of Tourism, Bolu/Türkiye

Extended Summary

Today, the tourism industry plays an important role in economic development while meeting different sustainable development factors such as job opportunities, social justice, promotion of culture, and so on (Suess, Baloglu, and Busser, 2018). After the oil and automobile industries, the tourism industry has a very high impact on increasing the national gross domestic product (Connell, 2011). This fact motivates many practitioners in this sector to facilitate tourism processes while attracting more tourists to increase economic growth (Kolaei, Al-e-Hashem & Jabbarzadeh, 2023).

Tourism is a sector of international importance due to its economic, social and cultural impacts. Tourism activities are developing and diversifying with changes in consumers' understanding and demands. Interest in health tourism has increased in recent years due to reasons such as the rapid aging of the world population, changing consumer types and the fact that it can be applied at any time of the year. Health tourism has spread to a very wide region of the world with its cost advantages, waiting lists, international travel becoming more economical and easier, and many countries offering health services with high technology and standards (Aydın, 2012).

Health tourism is a type of tourism that can be developed as an alternative to the traditional sea-sun-sand tourism and can be done 365 days a year. Achieving the expected benefit from health tourism is only possible by analyzing the situation, managing the current situation and carefully planning the future of this sector. One of the ways to achieve this is to conduct a regional SWOT analysis that determines the strengths, weaknesses, opportunities and threats regarding health tourism (Emir, 2011).

Bolu province is one of the important tourism centers with its natural beauty, cultural richness, plateaus and thermal springs. When evaluated in terms of health tourism, Bolu is a candidate province to become an important destination with its numerous thermal resources, physical therapy and rehabilitation center and clean air. In this study, a literature review was conducted within the scope of health tourism, information was given about health tourism in Bolu province, and then a SWOT analysis of Bolu province was conducted.

This study is a qualitative type of research. The main reason for using the qualitative research method in this study is to include the opinions of people who have knowledge and experience in the field of health tourism within the province. The aim of this is to evaluate the information regarding health tourism in the best way and to obtain more realistic results, and it is very important for this study to conduct research in the natural environment, in other words, where the events take place or where the work is done. In this study, face-to-face meeting/interview method was used. An interview form developed as a data collection tool was used in the research. The interview form was created within the scope of the literature research. The prepared interview form was reviewed by taking the opinions

of 3 academicians who are experts in their field. There are 7 questions in the interview form. Ethics committee approval was received from Bolu Abant İzzet Baysal University on 09.01.2023 for the questions to be used in the interview. The interviews were held between 10.01.2023 and 01.02.2023. Interviews conducted with the semi-structured interview technique lasted an average of 15 minutes. In each interview, questions were asked to the participants by the researcher and the participants' opinions were recorded on a voice recorder. These data were then deciphered and reported. The questions asked to the participants within the scope of the study are as follows.

1. What is the place of health tourism in the tourism of Bolu province?
2. What are the strengths of Bolu province within the scope of health tourism?
3. What are the weaknesses of Bolu province within the scope of health tourism?
4. What are the opportunities of Bolu province within the scope of health tourism?
5. What are the threats of Bolu province within the scope of health tourism?
6. Give information about the place of health tourism in the tourism types in Bolu province?
7. What do you think about the health tourism potential of Bolu province and what should be done to diversify health tourism?

The population of the research consists of people who have knowledge about health tourism in public institutions in Bolu province. In this context, Bolu Governorship, Bolu Provincial Directorate of Culture and Tourism, district governors in Bolu province, academicians at Bolu Abant İzzet Baysal University, hospital managers, thermal hotel managers, non-governmental organizations operating in the field of health tourism. Purposeful sampling method was preferred in this study. Within the scope of the research, it is planned to interview officials in public institutions, public and private hospital managers, academics and non-governmental organization officials. In order to meet with the authorities, an appointment was first made by phone, and the people contacted were interviewed on the determined date and time. It was not possible to make an appointment with some officials by phone, and requests were made to meet with the institutions according to their availability. Telephone interviews with some officials and interviews with people who were not available for face-to-face appointment requests were planned later. However, the interviews were terminated because the statements given to the questions began to repeat each other. Within the scope of the study, semi-structured interviews were conducted with a total of 10 people. In order to keep the identity of the participants confidential, the participants were coded as K1 (Participant 1), K2 (Participant 2), ... K10 (Participant 10) during the interview, and some participant opinions were presented directly in the findings and discussion section.

In this study, a SWOT analysis was conducted regarding the health tourism potential of Bolu province. According to the results of the SWOT analysis, the thermal facilities in Bolu province provide quality service, have many thermal resources, are very easy to transport, are close to cities such as Istanbul, Ankara, Eskişehir, Bursa, Sakarya, Kocaeli, which have a crowded tourist potential, and are suitable for those who are healthy and want to protect their health. It is a slow city, oxygen-rich forests and city centers are intertwined, city traffic and noise pollution are at a minimal level, the physical therapy hospital is located in a hot spring protected area among the rare hospitals in Turkey, and the healing hot spring waters and physical therapy services are offered at the same time by specialists. It has important

advantages in health tourism, such as being given by individuals. In addition, health tourism has weaknesses such as the fact that we do not have facilities accredited by the Ministry of Health and therefore no official statistics can be kept under the name of health tourism, lack of promotion, lack of qualified personnel, insufficient investments of the private health sector and lack of encouragement by administrative administrations. Bolu province is a city with important opportunities in the field of health tourism. In this regard, its proximity to metropolises, 65% of it being forest, its prices being affordable, its location on a route where people can come and spend time on weekends and where they can easily spend time on health tourism, nature tourism and faith tourism, and the large number of plateaus are seen as important opportunities. However, the demographic structure has changed considerably due to immigration, the density naturally prevents the facilities from resting themselves and nature itself, the distance to metropolitan cities has decreased with the developments in the transportation sector, turning into a distance that people can commute daily, the emergence of a demand above the lifting capacity, the emergence of a demand regarding the legislation. These can be listed as important threats such as problems and inadequacies.

The health tourism potential of Bolu province and what needs to be done to diversify health tourism can be stated as follows.

- Offering health tourism within the scope of a package tour and ensuring that incoming tourists stay for longer periods of time,
- Organizing a workshop in the field of health tourism and discussing the problems in health tourism in Bolu province and resolving them within a plan,
- Preparation of a master plan in the field of health tourism in Bolu province and its rapid implementation,
- Combining it with other tourism activities in Bolu province and establishing a physiotherapy center especially for sports tourism,
- Making the institutions providing services in the field of health and the experts in these institutions more active,
- Analyzing the thermal resources in Bolu province with scientific methods and researching which resources are used in the treatment of which diseases and promoting them in this direction,
- Making the resources in the districts more usable and turning these districts into areas to stay for longer periods of time rather than places to visit for a day,
- Establishment of facilities to use thermal resources in the districts more effectively.

Bolu province has a potential in terms of health tourism and is trying to use this potential positively. At this point, in particular, the weaknesses must be reviewed by the competent authorities and the problems related to them must be resolved. In addition, the threats listed should be taken into consideration by the authorities and the province of Bolu should be given a more vibrant position in health tourism. In addition, as the participants stated, the state and private sector developing more plans and projects together will significantly affect the health tourism potential of Bolu province.

Appendix 1. Ethics Committee Permission

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimlerde İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Aleyna TUNA
Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Turizm Fakültesi
Turizm İşletmeciliği

Sayın Aleyna TUNA,

"Bolu İlinin Sağlık Turizmi Potansiyelinin SWOT Analizi Yöntemiyle Değerlendirilmesi ve Sağlık Turizminin Çeşitlendirilmesi" adlı İnsan Araştırmaları Etik Kuruluna yapmış olduğunuz başvuru (Protokol NO. 2023/12) kurulumuzun 09.01.2023 tarihli ve 2023/01 toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur. Bilgilerinize sunarız.